

Uttale til jordbruksforhandlingene 2018

Fra møtet om uttale til jordbruksforhandlingene - 7. mars 2018 på Skarstua ved Molde

Sittende foran fra venstre: styremedlem **Vegard Smenes**, Averøy, org.-sjef **Arnar Lyche**, 1. vara **Marte Halvorsen**, Halså, styremedlem **Petter Melchior**, Norddal, rådgiver **Rose Bergslid** og fylkesleder **Oddvar Mikkelsen**, Surnadal.

Stående bak fra venstre Styremedlem **Odd Bjarne Bjørdal**, Ørsta, nestleder **Gunnhild Overvoll**, Stranda, **Hilmar Kleppe**, Frei (M&R Sau- og geit, fylkesleder), **Arnold Hoddevik** (Landbruksavdelinga M&R, observatør), **Inge Martin Karlsvik**, Eide (Landbruk Nordvest, styreleder), **Asbjørn Dahlen**, Gjemnes (TYR M&R fylkesleder), **Audun Skjervøy**, Valldal (Grønttalsperson i M&R Bondelag), **Olav Håkon Ulfnes**, Aure (Nortura, nestleder region Midt), **Tormod Sylte**, Fræna (Felleskjøpet Agri, distriktsrådsleder), **Reidar Lindset**, Vestnes (Norsvin, tidligere fylkesleder) og **Birgit Oline Kjerstad**, Haram (TINE Eierutvalg/Rådsmedlem). (Foto: Arild Erlien).

Møre og Romsdal Bondelag mottok innspill til årets forhandlinger fra 28 lokale Bondelag. Fylkestyret behandlet uttalen til jordbruksforhandlingene 2018 i **styremøte 7. mars**. I forkant av møtet deltok 9 representanter fra regionale samvirke- og landbruksorganisasjoner med innspill til uttalen.

Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene

Det er overproduksjon i mange produksjoner i landbruket og det er bare innenfor frukt- og grøntnæringen, kornproduksjon og storfeproduksjon det fortsatt er gode markedsmuligheter i det norske markedet. Landbrukets organisasjoner har kommet med sine innspill, og, slik Møre og Romsdal Bondelag ser det, har ikke organisasjonene lagt fram tilstrekkelige forslag til tiltak som forbedrer markeds-situasjonen. Å gjenopprette markedsbalansen der

det er overproduksjon må ha høyest prioritet i årets jordbruksforhandlinger. Vi ser også en fare for framtidig overproduksjon på storfekjøtt og ser det som viktig at det utvises forsiktighet med ytterligere stimulerende tiltak. Det må tenkes langsiktig.

For å sikre rekruttering, og for å løfte inntektsmulighetene i næringen, må inntektsmålet være å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet. Inntektsforskjellene mellom ulike produksjoner må også utjevnes. Hvis vi ikke får til en god avtale, bør vi heller ikke inngå avtale. Selv om regjeringen skulle legge mye penger på bordet, bør vi ikke inngå avtale dersom innretningen på budsjettmidlene ikke kommer små og mellomstore bruk til gode. Bonden må kunne ha levelig inntekt av ett årsverk arbeid uansett produksjon.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63, 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde (Felleskjøpet)	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse more.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

Tydlig satsing på kanaliseringpolitikken og prioritering av distriktsjordbruket må være avgjørende. Landbrukspolitikken må tilpasses lokale forhold og gjøre det lønnsomt å bruke lokalprodusert fôr framfor importerte råvarer, og da trenger vi mer budsjettmidler. Med nedgang i fôrproduksjonen, må vi stimulere til økt arealproduktivitet. Utviklingen i flere produksjoner viser at det fortsatt er behov for å prioritere vestlandsjordbruket både med struktur- og distriktsvirkemidler.

Våre prioriterte hovedsatsingsområder er:

- Melk – inntektsøkning på små og mellomstore bruk og fornying av driftsapparatet.
- Økning av storfekjøttproduksjon må skje utenfor kornområdene.
- Markedsbalansering i alle produksjoner
- Ei sterk satsing på velferdsordningene

Pris

Importvernet må styrkes. Selv om dette er påpekt gjentatte ganger, har det motsatte skjedd. Vi tåler ikke enda mer svekkelse i importvernet. Handlingsrommet som tollvernet gir må utnyttes. Målprisendringer må skje i samsvar med markedsregulator sine anbefalinger. For å kunne ta ut ønsket pris er balanse i markedene helt avgjørende. Styrking av markedsbalanseringsordningene må prioriteres høyt.

Budsjettoverføringer

Budsjettmidler skal brukes til å utjevne driftsvansker som størrelse, område og produksjon. Utviklingen i produksjon og inntekter i vestlandslandbruket viser at det er nødvendig å øke bruken av budsjettmidler i disse distriktene.

Vi ser i noen områder en utbredt praksis med leie av store arealer som drives svært ekstensivt mens andre som trenger mer jord ikke får leid eller kjøpt tilleggsjord. Vi foreslår 20 prosent innstramming i avlingskrav for å utløse arealtilskudd. Det vil si flere husdyr per dekar areal i drift eller økt krav til dokumentert salg av fôr. Underdekning på storfekjøtt må innebære mer budsjettmidler til beite. Velferdsordningene må styrkes kraftig.

Beiting og kulturlandskapspleie kommer reiselivet til nytte og det burde derfor være mulig å hente budsjettmidler også fra andre departement. Det bør også diskuteres om aktører i andre næringer som har fordeler av landbrukets landskapspleie, bør være med å finansiere landbrukspolitikken. For eksempel passasjeravgift ved cruisebåtanløp.

Selv om løsdriftskravet er utsatt til 2034 er det fortsatt stort behov for å følge opp med en flerårig

og forutsigbar investeringspakke for ombygging utenfor jordbruksavtalen. Vi er usikre på om det var en glipp i 2015 eller om det var bevisst at flere krav i holdforskriften for storfe fortsatt slår inn i 2024, og i praksis vil gjøre det nødvendig med store og kostnadskreven ombygginger i flere bås fjøs. Vi ber om at det blir vurdert om også disse kravene utsettes til 2034.

Struktur

Det skal være gårdens eller området ressurser som skal legges til grunn for driftsomfanget. For å berge og utvikle landbruket på Vestlandet må det bli inntektsøkning og målrettede investeringer på små og mellomstore bruk. Møre og Romsdal Bondelag mener det er riktig å styrke struktur differensieringen i husdyrtilskuddene. Det bør stilles krav til at arealgrunnlaget er i rimelig nærhet til drifts senteret. Styrking av beitetilskuddene vil bremse strukturutviklingen. Taket for husdyrtilskudd reduseres fra kr 560 000 til kr 400 000.

Driftsvansker

Det er viktig å få plass et driftsvansketilskudd. Vi mener fortsatt at Vestfold Bondelags forslag fra i fjor om et enkelt skiftetillegg kan være gjennomførbart. Et tilskudd til skifter under 10 daa kan være en annen løsning. Den nye rapporten om driftsvansketilskudd gjør kompliserte vurderinger for å finne helt rettferdige løsninger. Våre to forslag er ikke fullstendig rettferdige men vil bidra i riktig retning. Vi vil peke på at skiftestørrelse og utforming av areal samt avstand mellom skifter er utfordringer som møter mange vestlandsbønder og som ikke er godt nok ivaretatt gjennom andre ordninger.

Distrikt

Areal- og driftstilskudd til melk og ammeku i sone 5-7 må styrkes ytterligere. Distriktstilskudd for melk, egg og kjøtt og de ulike frakttilskuddene er svært viktige. Distriktstilskuddet er målrettet ned på gardsnivå og med garantert distriktsvirkning og bør være et av de prioriterte tiltakene. Distriktstilskuddet er knyttet til faktisk levert produkt og kompenserer kostnadene etter mengde. Distrikts tilskuddet imøtekommer derfor også de litt større brukene i forhold til kostnadene som følger med produksjonsomfanget. Dessuten har det ikke kostnadsdrivende effekt på leiejord slik som arealtilskudd.

Det er avgjørende med god lønnsomhet på små og mellomstore bruk som bruker de norske grovfôrressursene der de er.

13. mars 2018

Grovfôr og beite

Vi ønsker at større del av fôret til drøvtyggere skal være grovfôr. For å få dette til er det viktig at økonomien i husdyrproduksjonen er god. Det å dyrke godt grovfôr koster. Vi nevner drenering, beitedrift, fornying av eng og ikke minst arbeidskraft. For å stimulere til økt avlingsnivå og kvalitet foreslår vi et gjenleggstilskudd. Skal vi utnytte norsk grovfôr og korn best mulig er det ikke fornuftig å øke ytelsen i melkeproduksjonen ytterligere.

Det er fortsatt behov for økning i beitetilskuddene.

Fôropptakskravet på 50 % beitegras ved tildeling av beitetilskudd må reduseres. Kravet kan virke mot sin hensikt. Det bør innføres graderte satser for ulik lengde på beitesesongen. For eksempel 50 % tilskudd ved 8 uker, 100 % for 12 uker og 120 % for 16 uker. Forslaget gjelder for vårt område, og kan være annerledes i andre deler av landet.

Korn og kraftfôr

Kornprisen bør opp mer enn kostnadsøkningen, men de som er avhengige av kraftfôr må få kompensert for en del av de ekstra utgiftene. Økt pris på kraftfôret gjør at egen grasproduksjon får større verdi. På nåværende tidspunkt er det vanskelig å ta ut fôrkornprisøkning oppover i verdikjeden. Heving av kornøkonomien bør komme på produsert mengde og kvalitet, ikke minst for å øke total produksjon. Utnytt handlingsrommet innenfor dagens tollvern for å stimulere norsk matkornproduksjon. Fraktstøtteordningene for korn og kraftfôr må styrkes. Vi foreslår å innføre et nytt arealtilskudd – til olje- og proteinvekster. Dette må være så stort at det er lønnsomt på linje med korn.

Næringsutvikling og kapitaltilgang

Den totale potten for investeringsmidler må økes vesentlig. Det må målrettes mot:

- Små og mellomstore melkebruk
- Storfekjøttproduksjon i sone 5-7
- Investeringer som følge av ny gjødselvarselsforskrift.
- Investeringer i frukt og bær dyrking.
- Investeringer knyttet til lokalmat og reiseliv basert på gardens ressurser.

Investeringstilskudd er viktig for å få fornyet bygningsmassen på grunn av stort etterslep. Det er også investeringsbehov for å tilpasse beitekravet i løsdriftsfjøs. Bruksutbygging må i større grad tilpasses driftsgrunnlaget i nærområdet.

Selv om løsdriftskravet ble utsatt må investeringspakke på plass snart. Investeringsfond må innføres, eventuelt med prioritering av miljø- og klimatiltak. Det er viktig at de fylkesvise tildelingene er så stor at maksrammene for tilskudd kan utnyttes. Fylkene må ha reell styringsmulighet over bruken av midlene slik at det f.eks kan prioriteres høyere tilskuddsats til mindre fjøs. Det bør vurderes om maksimal støttesats må økes ytterligere for å muliggjøre investeringer i små fjøs.

Miljøvirkemiddel

I klimadebatten må det være aksept for at biologiske prosesser nødvendigvis fører til et brutto utslipp av klimagasser. Dette må ikke få overskygge det faktum at bruk av fossilt karbon er hovedkilden til menneskeskapte klimaendringer. Global oppvarming skyldes ubalanse i karbonets og nitrogenets kretsløp. Klimatiltakene i landbruket må derfor stimulere til større utnyttelsesgrad av karbon og nitrogen i produksjonen siden det er helt avgjørende for landbrukets klimabelastning. All biologisk aktivitet gir CO₂-utslipp, men samtidig skjer det naturlige motreaksjoner som innebærer CO₂-binding.

Vi foreslår et klimatilskudd på 50 % av kostnad til omgraving av allerede dyrket myr.

Drenering er et effektivt klimatiltak. Det må gis tilskudd på 50 prosent av godkjent kostnadsoverslag.

Vi må også få inn ei ny ordning med tilskudd til nydyrking – 30 % av kostnad. Dette er nødvendig for å produsere nok grovfôr.

Tilskudd til mer effektiv og klimavennlig lagring og spredning av husdyrgjødsel er også et viktig tiltak. Dersom man skal få gjennomført målsettingen om at 30 % av husdyrgjødsel skal utnyttes til biogassproduksjon er det i vårt distrikt nødvendig både med tilskudd til frakt av gjødsel inn til anlegg og biorest ut, eller det må utvikles metoder som gir lønnsomhet i mindre anlegg. De store transportavstandene i våre distrikter vil i seg selv bli en klimabelastning.

Toppfinansiering av biogassanlegg har vist seg å være krevende. Tilgang på risikokapital til etablering kan være et tema i forhandlingene. Vi vil peke på at som kostnadseffektivt klimatiltak er vi i tvil om en slik satsing på biogassproduksjon er god. Enklere tiltak som tak eller flytedekke over åpne lager vil kunne gi nesten samme effekt til lavere pris og i tillegg redusere mengde gjødsel som skal transporteres.

13. mars 2018

Økologisk landbruk

Den nasjonale produksjonen må dekke etterspørselen. Økning i produksjonen er viktig for å demme opp for import og for ta ut inntekspotensialet. For å øke både legitimiteten og produksjon må tilskudd i større grad stimulere produktivitet. Vestlandet har forutsetninger for å produsere en stor andel av frukt og grønt, samt kjøtt og melk, men skal vi øke økologisk produksjon, må staten være villig til å bruke midler på dette.

Velferdsordninger

Lokallagene har stort fokus på velferdsordningene. Øremerkede midler til ferie- og fritidsavløsning må videreføres. Taket må heves til kr 100 000. Eventuelt kan det økes til 1 grunnbeløp i folketrygden og slik følge kostnadsutviklingen videre framover. Det er i dag Norske Landbrukstjenester som garanterer for beredskapen ved sykdom hos bonden. Først og fremst gjennom landbruksvikarordningen, men og ved bruk av ordinære avløsere. I begge tilfeller er det nødvendig med et visst volum ferie og fritidsavløsning for å kunne tilby beredskap ved sykdom.

Landbruket må ha velferdsordninger som kan konkurrere med andre næringer. Det er spesielt viktig for å styrke rekrutteringen. Samdriftsmedlemmer og ektefelle må kunne ta sykdomsavløsning for hverandre. Sykeavløsningen må dekke faktiske kostnader. Dagsatsen må heves til kr 2000. Nye brukere bør få halvt avløsertilskudd første driftsår, uten krav til dokumentasjon.

Administrasjonen av velferdsordningene må forbedres. Det bør nedsettes en partssammensatt gruppe som går gjennom barsels-, fødsels- og sykeordningene. Og som skal arbeide med regelverk, saksbehandling og tilskuddssatser. Det må bli slutt på avkorting av tilskudd ved sykdom på grunn av annen lønnsinntekt.

Kjøtt og egg

Svin:

Første prioritet er å bevare og utvikle markedsreguleringsmulighetene. Ikke øk målpris. Viktig å forsterke økonomisk kompensasjon ved sanering og helsefremmende tiltak. Distriktstilskudd på gris er viktig for å styrke svinemiljøene i distriktet, og bør styrkes. Økt dyretallsstøtte for de første purkene og for de første slaktegrisene. Dette vil styrke svinenæringa i distriktene. Det er også viktig at innfrakttilskuddet på slakt blir økt. En bør se på mulighetene for å stoppe bruk av engangspurker.

Storfe:

Selv om det ikke er målpris på storfekjøtt, må pris til bonde opp. Det er fortsatt rom for noe økning i storfekjøttproduksjon, både fra melkebesetninger og fra ammekuproduksjonen. De typiske grasdistriktene må prioriteres enda mer enn i fjor, og det må et tydeligere strukturelement inn i tilskuddene i ammekuproduksjonen. Distriktstilskuddet storfekjøtt og innfrakttilskuddet på slakt må økes i områdene med svakest produksjons- og inntektsutvikling. Tilskudd til avlsarbeid innen kjøttfe må økes betraktelig, spesielt for å avle fram dyr som utnytter grovfôr og beite godt. Tiroler Gråfe må tas med som godkjent ammekurase i melkebesetninger.

Vi foreslår en økning i sats på driftstilskudd ammeku til 5000 pr ku for de første 25 i sone 5-7. For kyr over nr 25 økes satsen til 4000. I øvrige soner heves satsen til 3500 for de første 25 og reduseres til 2500 for ku nr 26-40. Taket for soner 5-7 heves fra 145280 til 165000 som da nås ved 35 kyr. I sone 1-4 reduseres taket fra 131200 til 125000. Resultatet av dette vil bli en økt stimulans til å spre ammekuproduksjonen mer ut i distriktene og redusert stimulans til store besetninger i kornområdene, men bedre økonomi i små besetninger som utnytter beiteressurser uten å legge beslag på kornjord.

Vi foreslår videre at det generelle beitetilskuddet økes til kr 400 pr dyr og utmarksbeitetilskuddet til kr 750 pr dyr i hele landet og at krav om andel av fôroptak reduseres for å få generelt beitetilskudd til melkekyr, som omtalt tidligere.

Vi foreslår at kvalitetstilskuddet får ny inndeling. Klasse O+ fjernes som grense for tilskudd. Klasse O får en økning på kr 1,50 mens klasse R- og bedre får sats kr 8,00. Dette vil trolig føre til mindre press i retning intensiv føring med kraftfôr på lette raser og reduserer andelen feite slakt. Tunge kjøttferaser har svært høy andel slakt i R- og bedre uten hard føring. Vi foreslår videre at grensen for fettklasse for å kunne motta kvalitetstilskudd senkes en klasse.

Vi vil oppfordre om at det vurderes å innføre andre objektive kriterier for kvalitet i tillegg til EUROP klasse. Aktuelle kriterier for spisekvalitet kan være fettmarmorering og skjæremotstand som er brukt en del som oppgjørskriterier i andre land.

13. mars 2018**Sau:**

Det må arbeides målrettet for å oppnå markedsbalanse. Det kan ikke få herske tvil om at andre enn markedsregulator også kan fremme tiltak for å balansere markedet.

Økonomien i saueholdet trenger et løft på tross av stor vekst i produksjonen de siste årene. Veksten har kommet som resultat av at mye av økonomien nå ligger på leverte lam. Dersom vi skal løfte økonomien uten å stimulere økt produksjon må vi flytte penger fra lammeslakt til utmarksbeite og til vinterfôra dyr. Vi foreslår en økning på 100 kr for utmarksbeite og foreslår å øke kravet til beitetid på utmark til 8 uker. Det kan innføres en grense på at inntil 500 lam per besetning kan få lammeslakttilskudd. Fettgrensen senkes en klasse.

Vi foreslår også å gjeninnføre trappetrinnene i husdyrtilskuddene som før men korrigert for at påsettlam er med dvs. 126, 252 og opp til 378 vinterfôra. Frigjorte midler fra kvalitetstilskudd og fra husdyrtilskudd for dyr over 378 blir lagt over til husdyrtilskudd til de første 126 vinterfôra. Sauens rolle som landskapspleier må verdsettes høyere, mens store besetninger og høy produktivitet må verdsettes noe lavere.

Markedssituasjonen på lam tilsier liten/ingen prisøkning. Forsking og tiltak som kan minske tap av beitedyr i utmarka må styrkes.

Det er nødvendig med en streng forvaltning av rovviltbestandene. Tapene har gått betydelig ned og optimismen i sauene har økt i prioriterte beiteområder der rovvilt blir tatt ut. I yngleområdene er utviklingen motsatt.

Geit:

Oppføring av kje kan være en stor ressurs. I dag gis det tilskudd på kr 300 til kje over 3,5 kg. Vi ønsker å øke tilskuddet til kr 500 per kje med vektgrense 5 kg.

Egg:

Det er svært viktig at distriktstilskuddet på egg ikke blir ytterligere redusert.

Grønnsaker, frukt, bær og potet

Det er stor underdekning av norsk frukt og bær. Det er stort behov for investeringer i fruktnæringa.

Vestlandet har stort potensial i økning i produksjon av frukt og bær, men det vil kreve en økning i distriktstilskudd og mer investeringstilskudd. Driftsvansketilskudd må inn også her for å kompensere for ulempene som er på Vestlandet. Økning i RMP-midler til bratt areal vil også virke positivt.

Industribær dyrkingen på Vestlandet er under stort press. Derfor er det høyt prioritert å gi et ekstra tilskudd til industrijordbær med kr 5 per kg. Sorts-utviklingsprosjekt for industrijordbær må få målretta støtte. Det er viktig med norsk produksjon av plantemateriale og avlsarbeidet må få tilført mer ressurser. Økte midler til rådgivning gjennom NLR er også viktig. Spesielt med tanke på tilpasning til endret klima. Norsk planteproduksjon må settes i stand til å møte en eventuell konkurranse fra importerte planter. Vi må ikke stille oss slik at sorter som gir norsk produksjon konkurransekraft, forsvinner.

For å unngå resistens er det viktig å få inn nye plantevernmidler gjennom «minor use-ordningen». Finansiering av «minor use» må komme via dagens plantevernmiddelavgift.

Melk

Det er avgjørende at jordbruksforhandlingene tar hensyn til sannsynlig framtidig markedsnedgang på melk når eksportstøtten på Jarlsberg fases ut. Vi ser i tillegg svikt i det innenlandske salget. Inntektsforskjellen mellom små og store bruk har økt mye de siste årene. Inntektene i melkeproduksjonen på Vestlandet er lavere enn gjennomsnittet i landet, nedgangen i antall melkeproduksjonsbruk er større enn i resten av landet, og investeringstakten er lavere enn i resten av landet. Små og mellomstore bruk i distriktene må få en betydelig økning av budsjettmidler, både til drift og investeringer. Økning i driftstilskudd melk i de tre vestlandsfylkene og økt sats i husdyrtilskudd for de første 25 kyr er prioriterte virkemidler.

Det er viktig å se på tiltak som stimulerer avsetningen av geitemelk og geitekjøtt for å styrke produksjonsmiljøet. Det er et stort potensial i produkter av geitemelk. Dette må utnyttas bedre markedsmessig. Geiteholdet bør styrkes gjennom styrket beitetilskudd og økt grunntilskudd. Oppkjøpsordninga for geitemelkkvoter må målrettes. Dagens ordning har kun prisdrivende effekt.

Utvalget som utredet framtidig reglement for produksjon på flere kvoter konkluderte ikke. Det er svært viktig at det blir tatt kontroll med den galopperende prisstigningen på melkekvoter. Kvotekjøp og kvoteleie gjør nå at de aktive melkeprodusentene tappes for store pengesummer hvert år. Disse verdiene går ut av næringa til passive eiere. Høge kostnader til kvote gjør terskelen vesentlig høyere for folk som ønsker seg inn i næringa og for etab-

13. mars 2018

lerte produsenter som ønsker å utvide og modernisere sin drift. Vi ber om at melkekvoteordningen blir grundig vurdert i forkant av jordbruksforhandlingene. Hovedprioriteten er å sikre at kvoteordningen består over tid.

Så fremt det ikke setter kvoteordningen i fare ønsker vi at det blir vurdert å øke statens andel ved kvotesalg, innføre forkjøpsrett til kvote for den som har leid kvoten mer enn fem år, forbud mot kjøp av kvote for andre enn aktive leverandører, forbud mot framleie av kvote unntatt etter søknad i forbindelse med sykdom eller bygging/ombygging av fjøs. Andre mer effektive og inngripende tiltak kan også vurderes. De aktive bøndene må prioriteres. Det kan vurderes en reduksjon av kvotetaket tilpasset kapasiteten til en melkerobot. Dette må ikke gis tilbakevirkende kraft.

Det er viktig at frigjorte midler i prisutjevningsordningen (PU) blir benyttet til å styrke konkurransekrafta til norsk melk. TINE ber om at avtalepartene endrer prisgrensa for generelle tollnedsettelse fra 5 prosent til 10 prosent, slik som for korn og kjøtt.

Vi mener markedsregulators anbefaling om målpris skal følges.

Skatt/avgifter/avskrivninger/fond

Hardere beskatning på kapitalinntekter innført i 2005 må fjernes fordi dette slår spesielt hardt ut for personlig næringsdrivende og i særdeleshet jordbruk. Det er nødvendig med forutsigbarhet og stabilitet i pensjonsspareordninger.

Salg av tilleggsjord til bruk i aktiv drift skal være fritatt for beskatning.

Det bør etableres en ordning med fondsavsetning til investeringer etter modell av skogbruket. Et slikt fond kan prioriteres til miljø- og klimatiltak.

Forskning og utvikling

I arbeidet med regional og nasjonal landbruksmelding i 2017 ble det avdekket et behov for oppdaterte kunnskaper om verdiskapning som kan brytes ned på regionalt og kommunalt nivå. Kloke beslut-

ninger og strategiske veivalg er til enhver tid avhengig av oppdatert kunnskap.

I klimadebatten behøver vi økt kunnskap om effekter av ulike driftsmåter. Internasjonale modeller gir ofte uriktige beregninger under norske forhold. Både i forhold til myrdrinking og rødt kjøtt får vedtatte sannheter feste seg på mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Det er behov for nye og bedre beregningsmetoder, kunnskap om hvordan ulike driftsmåter utnytter næringsstoffene og omgraving av myr som dyrkningsmetode.

Landbruket må engasjere seg i forskning innen vår sektor. Norge kan også være et foregangsland innen teknologiutvikling både innen robotisering, lettere maskiner som fungerer i vått klima og bratt terreng, og ikke minst innen dyrehelse og dyreovervåkning.

Etablering av selskaper som skal omsette ideene til salgsprodukt er ofte svært krevende. Bedre tilgang på risikokapital for gründerne etter forskningsprosjekter og utviklingsarbeid er nødvendig.

Annet

- Birøkt næringsna trenger å få økt produksjonstilskudd med kr 200 per kube slik at inntektene fra denne produksjonen kan nærme seg resten av landbruksnæringsna.
- Vi vil ha økt satsing på skogsvegbygging – også enkle driftsveier.
- Det er behov for midler til økt nyplanting til skog.
- Økte midler til skogdrift i bratt terreng – tau-banedrift.
- Viktig at RÅK-ordningen videreføres.
- Ett årsverk i landbruket er 1840 timer. Dette er begrunnet i kort arbeidsveg. Landbruket stiller stadig sterkere krav om oppfølging. Bonden er ansvarlig for dyr og gård, både dag og natt, hverdag og helg. Det bør være ulempe nok til å sette timetallet for et årsverk til 1750 timer, likt andre arbeidstakere.

Møre og Romsdal Bondelag mottok innspill fra 28 lokale Bondelag:

Aure Bondelag, Austefjord og Bjørke Bondelag, Averøy Bondelag, Eidsdal og Norddal Bondelag, Fræna Bondelag, Gjemnes Bondelag, Halså Bondelag, Hildre og Vatne Bondelag, Hjørundfjord Bondelag, Hustad Bondelag, Liabygda Bondelag, Molde Bondelag, Rauma Bondelag, Rindal Bondelag, Skodje Bondelag, Smøla Bondelag, Stranda Bondelag, Sunndal Bondelag, Sunnlyven Bondelag, Surnadal Bondelag, Sykkylven Bondelag, Todalen Bondelag, Valldal Bondelag, Vanylven Bondelag, Vestre Sunnmøre Bondelag, Ytre Haram Bondelag, Ørskog Bondelag, Ørsta Bondelag.